

Δυστυχῶς ὁ ποιητὴς δὲν εἶναι πάντοτε ἴσος πρὸς ἑαυτὸν τὸν ἔργον αὐτοῦ, ἀστράπτει ἐν ἀρχῇ, πίπτει καθ' ὅσον προχωρεῖ· αἱ χορδαὶ τῆς λύρας του χαλκρούμεναι βαθμηδὸν ἀναδίδουσιν ἀσθενεῖς καὶ συγχεχυμένους τούς ἤχους, αὐτὴ δὲ ἡ ὑπερρωμαντικὴ τροπὴ τῆς ἐν ἀρχῇ εἰδυλ-  
λιακῆς ὑποθέσεως καταστρέφει τὸ πρῶτον θέλ-  
γητρον, ἀπογοητεύει καὶ οὐσαρρεστεῖ τὸν ἀκροα-  
τήν. "Ὁ μὴ ἀποσιωπήσωμεν δὲ ὅτι τὸ χειρό-  
γραφον ἀσχημίζουσι καὶ πολυπληθεῖς ἀνορθο-  
γραφίαι μαρτυροῦσαι ἀστοργίαν τοῦ ποιήσαντος πρὸς τὸ ἴδιον ἔργον οὕτως ἄνευ ἐλέγχου ἀποστει-  
λάντος αὐτὸ εἰς τὸν ἀγῶνα.

22) ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΞΕΝΙΤΕΥΜΕΝΟΥ. Ἡ συλλογὴ αὕτη περιέχει ποιήματα γεγραμμένα εἰς δημώδη γλῶσσαν, ὧν τὰ πλείστα ἔχουσι σχέσιν καὶ πρὸς τὴν ἐπιγραφὴν. Μετὰ πολλοῦ αἰσθήματος ὁ ποιητὴς ἐκφράζει ἐν αὐτοῖς τὸν ἐν τῇ ξένη πό-  
νον του, τὴν πρὸς τὴν γενέθλιον ἀγάπην, ἐντει-  
νομένην διὰ τοῦ χωρισμοῦ. Εἶναι δ' ἑλληνικώ-  
τατον τὸ αἰσθημα τοῦτο τῆς νοσταλγίας ἐκ  
φόβου τῆς ξενιτείας καὶ πολλάκις ἡ ἐθνικὴ  
μουσα ἐνεπνεύσθη ἐξ αὐτοῦ ἄσματα θαυμάσια,  
ἀποτελοῦντα ἴσως μετὰ τὰ μοιρολόγια τὸ ἀρι-  
στον μέρος τῆς δημώδους ἑλληνικῆς ἀνθολογίας.  
Τὴν σήμερον αἱ εὐκολίαι τῆς συγκοινωνίας καὶ  
τὰς ἀποστάσεις συνέτεμον καὶ τοὺς κινδύνους  
τῆς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μεταβάσεως μεγάλως  
ἠλάττωσαν. "Ἄν δ' ἐξυγίζοντο πάλιν τὰ δεινὰ  
ἄλλα, ὡς ἐν τῷ γνωστῷ διστίχῳ, βεβαίως δὲν  
θὰ ἐφκίνοντο καὶ νῦν βαρύτερα τὰ ξένα. Οὐδὲν  
ἦττον ἢ πρὸς τὴν γενέθλιον στοργὴν εἶναι αἰ-  
σθημα αἰώνιον, τὸ ὅποιον οὐδέποτε θὰ ἐξελείψῃ  
ὁ ὀσημέρι κυριαρχῶν πολιτισμὸς, αἰσθημα εὐ-  
γενές ἐμπνέον τοὺς ποιητὰς, ὡς ἐνεπνευσε τὸν  
ποιητὴν τῆς ἀνά χειρας συλλογῆς.

Ὁ γράψας τὰ Τραγοῦδια ξενιτευμένου στι-  
χουργεῖ μετὰ μεγίστης εὐκολίας, ἐπιτηδεύμε-  
νος μάλιστα ἐνίοτε καὶ στιχουργικῆς ἀκροβασίας,  
ὅπως ἐπίδειξῃ τὴν χάριν καὶ τὴν εὐλυγισίαν  
αὐτοῦ. Ἄλλ' ἐκ τῶν γυμνασμάτων τούτων κα-  
ταπονεῖται ἀσκόπως ὁ Πήγασος αὐτοῦ, ὅστις  
ἀσθμαίνει εἶτα καὶ χωλαίνει καὶ μόλις προβαί-  
νει βαρὺς κλίνων τὸν τράχηλον ὡς φορτηγόν.

Τοῦ ποιητοῦ ἡ γλῶσσα καθόλου εἶναι ἀπηλ-  
λαγμένη ἐπιτηδεύσεως, ἐνιαχοῦ μάλιστα ῥέει  
διαυγεςτάτη ἀπὸ τῶν καθαρωτάτων πηγῶν τῆς  
δημώδους στιχουργίας, ὡς μαρτυροῦσι τὰ ἐξῆς  
δίστιχα εἰλημμένα ἐκ δεκάδος τοιούτων, ἅτινα  
ὁ ποιητὴς ἀτόπως τιτλοφορεῖ μανέδες, καὶ ὄχι  
λιανοτράγουδα ὡς ἑλληνικώτατα ὀνομάζει αὐτὰ  
ὁ λαός.

Ἐ τὸ περιθόλι μοναχὸς πῶς ζῆς, καί μενε κρίνε,  
Ἐάν τὸν καίμὸ τῆς μοναχίας ἄλλος καίμὸς δὲν εἶναι.

Πλαγιάζω νὰ σ' ὄνειρευθῶ, ξυπνῶ νὰ σὲ θυμοῦμαι,  
καὶ ζῶ μὲ τὴν παρηγαριά πῶς θὲν ἄνταμωθοῦμαι.

Κάθε τραγοῦδι πού σου 'πῶ 'ς τὸν τάφο μὲ σιμῶνει,  
γιατὶ τὸ φέρνουν οἱ καίμοι καὶ τὸ γεννοῦν οἱ πόνοι.

Ἐν τῇ σειρά τῶν ἐχόντων τὸν τύπον τῶν δη-  
μῶδων ἄσμάτων ἐξέχουσι ἡ Μάννα καὶ γυῖος  
καὶ ὁ Χορός. Τὸ πρῶτον ὑπολείπεται μεγάλως  
τῶν δημῶδων κατὰ τὴν εὐρυθμίαν τοῦ πολιτι-  
κοῦ στίχου καὶ τὴν συμπύκνωσιν τῶν νοημάτων.  
Ὁ δὲ Χορὸς εἶναι ἀφελὲς καὶ γοργότατον ἄσμα,  
τέλειον τὸν τύπον, τιμαλφὲς κόσμημα τῆς ὅλης  
συλλογῆς.

#### Χορός.

Πιάστε τὸ χορὸ, παιδιὰ,  
πιάστε μ' ἀνοιχτὴ καρδιά,  
ἔξω βγάλτε τὸ μαντήλι  
κι' ὁ χορὸς ἄς πάη σφονδύλι.

Χρόνια πέρασαν καὶ μῆνες πού δὲν εἶδαμε πατρίδα,  
πλεῖο καταραμένον τόπο ἀπὸ τῆ Φραγκιά δὲν εἶδα.

Πιάστε τὸ χορὸ, παιδιὰ, κτλ.

Κι' ἂν χορεύουνε κ' οἱ φράγκοι, δυὸ δυὸ μῦλοι ἀγκαλιασμένοι,  
ἄς ἐλθοῦν ἐδῶ νὰ δοῦνε 'ς τὸ χορὸ ὁ Ῥωμῆος πῶς μπαίνει.

Πιάστε τὸ χορὸ, παιδιὰ, κτλ.

Ὅποιος ἀπὸ μᾶς, ἀδέρφια, ἔχει ἀγάπη 'ς τὸ χωριὸ του,  
ὄρκο πῶς θὰ 'πάμε ὄλοι νὰ τὴν δοῦμε 'ς τὸ πλευρὸ του.

Πιάστε τὸ χορὸ, παιδιὰ κτλ.

Μὲ γαρούφαλο 'ς τυτὰτὶ μας τὴν ἡμέρα τῆς χαρᾶς του  
θὰ χορεύουμε καὶ πάλι 'ς τὴν ὑγεία τῆς πεθερᾶς του.

Πιάστε τὸ χορὸ, παιδιὰ κτλ.

Κι' ὅποιος θέλει ἀπὸ τοὺς ἄλλου 'ς τὸ χωριὸ του ν' ἀποθάνῃ,  
κἀλλη φράγκακα σὰν βλέπῃ τὸ σταυρὸ του εὐθὺς νὰ κἀνῃ.

Πιάστε τὸ χορὸ, παιδιὰ κτλ.

Κάθε σπιτὶ τῶν χωριῶν μας τρέφει καὶ κορίτσι ἀφράτο,  
κάθε ἀμπέλι τῶν νησιῶν μας βγάζει καὶ κρασί μοσχάτο.

Πᾶμ' ἐκεῖ, μωρὲ παιδιὰ,  
πάμε μ' ἀνοιχτὴ καρδιά,  
τὸ γαρούφαλλο 'ς ταῦτιά μας,  
βασιλιάδες 'ς τὰ νησιά μας.

Πλήρες δὲ χάριτος εἶναι καὶ τὸ ἐξῆς

Θαρρῶ πῶς εἶν' κί' ἀλήθεια.

Πῆγα 'σὲ δάσκαλο σοφὸ στιχουργικὴν νὰ μάθω,  
νὰ γράψω τὸ τί μ' ἔκαμες, ἀγάπη μου, νὰ πάθω.  
Βλέπει τοὺς στίχους μου καὶ λέει, τοῦ κάκου ἀναστενάξω,  
γιατὶ ἀπ' τὰ φυλλοκάρδια μου 'παρέμφοτα δὲν βγάζω.

Θαρρῶ πῶς εἶν' κί' ἀλήθεια,

νὰ γράφω 'ς τὴν ἀγάπη μου καὶ τέτοια κολοκῦθια!

Πηγαῖνω καὶ ῥωτῶ γιατρό, τί ἔχω 'ς τὴν καρδιά μου,  
γιατὶ τὴν νύχτα ξαγρυπνῶ, γιατί 'ς τὰ ὄνειρά μου  
μιά λαύρα πού δὲν σβύνηται τὰ σωθικά μου καίγει;  
Βάζει ταῦτ' 'ς τὸ στήθος μου, γελᾷ, καὶ γρῦ δὲν λέγει.

Θαρρῶ πῶς εἶν' κί' ἀλήθεια,

νὰ σ' ἀγαπῶ καὶ νὰ ζητῶ ἀπὸ γιατροὺς βαθέσια.

Τρέχω καὶ πάγω 'ς τὸν παπᾶ παρηγοριά νὰ εὔρω,  
νὰ 'πῶ πῶς ἄλλον ἄγγελον ἀπὸ τὰ σὲ δὲν ξεύρω.  
Κ' ἐκεῖνος λέγει, τί θαρρεῖς; πῶς εἶμαι τοῦ Διαβόλου,  
πῶς ὁ Θεὸς δὲν συγχωρεῖ νὰ σ' ἀαπῶ καθόλου.

Θαρρῶ πῶς εἶν' κί' ἀλήθεια,

ν' ἀφήσω τὴν ἀγάπη μου γιὰ τέτοια παραμῦθια.

Πᾶγω 'ς τὴ μάννα σου νὰ πῶ πῶς καὶ καλὰ σὲ θέλω,  
ὁ δόλιος δὲν τῆς ἔβγαλα ἀκόμα τὸ καπέλο,  
καὶ λέει σὰν πόσο νὰ βαρῆ τὸ τρυπητὸ πουγγί μου!  
«Μὰ 'γὼ τὴν θέλω, τὴν ποθῶ!» — «Δὲν γίνεται, παιδί μου!»

Θαρρῶ πῶς εἶν' κί' ἀλήθεια,

νὰ μετρηθῇ γὴ ἀγάπη μου σὰν νὰ 'τανε ῥεβίθια!

'Σὰν τὸ τρυγόνι πέταξα κοντὰ 'ς τὴν ἀγκαλιά σου,  
καὶ στέλνω δάσκαλο, παπᾶ καὶ μάννα—μακρυὰ σου.

Ὁ γέρος ὁ πατέρας σου μᾶς δίνει τὴν εὐχὴ του,  
καὶ θὰ 'χῃ δυὸ χαρούμενα τρυγόνια 'ς τὸ κλουδί του.

Γιατ' εἶδε τὴν ἀλήθεια,

πῶς ἔχεις τρυφερὴ καρδιά μέσα σὲ ἀφράτα στήθια.

Πολλήν δύναμιν ἔχει καὶ ἡ Δέσις, ὑπὸ νέον καὶ πρωτότυπον τύπον ἐπαναληφίς μυριολέκτου θέματος. Τινὰ ὅμως τῶν ποιημάτων ἐκπίπτουσι εἰς πεζολογίαν αὐτόχρημα, βεβιασμένην ἔχοντα τὴν ἐμπνευσιν, ἔνεκα δὲ τούτου καὶ τὴν ἐκτέλεσιν βεβιασμένην, διότι ἡ ἀτυχῆς ἔννοια γεννᾷ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἀτυχῆ ἐκφρασίαν. Τοιαῦτα εἶνε τὸ *Ἄσμα Ἑλληνίδων πρὸς τὴν Βασιλοπούλαιν*, ἡ *Καταγωγή τῆς γυναικός*, τὴν εἶδα. Ἐνιαχοῦ δὲ πάλιν ἡ ἰδέα στενοχωρεῖται καὶ στρεβλοῦται ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῦ στίχου, ὡς π. χ.

ἢ λάθος γιὰ καλότυχο καὶ σένα νὰ μὴν πῆρε;

Ἡ ἀκρωτηριαζόνται λέξεις καὶ εἰσβιάζονται παρατονίαι εἰς τὸν στίχον πρὸς ἀπαρτισμὸν αὐτοῦ ὡς:

Ποῦ καὶ ποῦ θά 'ῤρης καὶ ποῦλι μονάχο 'πάν' 'ς τὴ λεύκη.  
Παρέλκουσι δὲ καὶ τὰ ἐν τέλει τῆς συλλογῆς προσηρητημένα τρία ποιήματα εἰς καθαρεύουσαν γλῶσσαν. Ταῦτα οὐδεμίαν ἔχουσι σχέσιν πρὸς τὰ λοιπὰ, προσετέθησαν δ' ἀποσπασθέντα ἴσως ἐξ ἄλλης σειρᾶς ποιημάτων, ἵνα συμπληρωθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν 400 στίχων. Παράδοξον δ' ἐφάνη ἡμῖν πῶς ἡ καλαισθησία τοῦ ποιητοῦ ἠνέχθη τοιαύτην συμπλήρωσιν χωρὶς νὰ παρατηρήσῃ τὴν καταφανῆ δυσαρμοσίαν. Διότι δὲν διαφέρει μόνον ἡ γλῶσσα, διαφέρουσι αἱ ἰδέαι, τὰ αἰσθήματα, πάντα. Τοῦτο δύναται νὰ καταδειχθῇ δι' ἀπλῆς παραβολῆς ἐνὸς ποιηματίου ὅπερ φέρει ἐπιγραφὴν *Ἀύγη* καὶ διακρίνεται διὰ τὸν ἐπιγραμματικὸν τύπον καὶ τὴν πλαστικότητα τῆς παραστάσεως,

#### Ἀύγη.

Ὁ χρόνος ἓνα χτύπημα 'ς τὸ σῆμαντρό του δίνει,  
καὶ κάθε ἀστέρι τ' οὐρανοῦ 'ς τὴν προσταγὴν του σβύνει.  
Μετὰ φλόγα ποῦ δὲν φαίνεται τὰ σύννεφα χρυσῶναι,  
κ' ἡ μαύρη νύχτα ξεψυχᾷ κ' ἡ μέρα ξημερώνει.  
καὶ τῶν μεταφυσικῶν στροφῶν τῆς Χώρας τῶν ψυχῶν:

Ἐντὸς σκοτίας σιγηλῆς  
θανάτου μὲ μαστίζουσι πόνοι!  
Τὸ ὄμμα μου διπλῆ ἀχλύς,  
δάκρυ, σταγῶν ἀνωφελῆς,  
καὶ νύξ συγχρόνως ἀμαυρώνει.

Ὡ πρὸς τὴν χώραν τῶν ψυχῶν  
τίς θέλει, τίς μὲ κατευθύνῃ;  
Εἰς τῶν φρενῶν μου τὸν μυχόν  
φλέγ' ἡ ὑστάτη τῶν εὐχῶν  
τοιούτον πόθον τίς πρᾶννει;

Σχίσσον σύ, Δύναμις ψυχῆς,  
τὰ βᾶθη τοῦ θανάτου σχίσσον,  
μὲ τὰ πτερὰ τῆς προσευχῆς  
ἄνελθε, ἄγγελος ταχύς,  
πέραν τῶν σκιερῶν ἀδύσσων.

(Ἐπειτα συνέχεια).

~~~~~\*~\*~\*~~~~~

Τὰ πάντα μάταια παρ' ἀνθρώποις, καὶ ἡ χαρὰ καὶ ἡ λύπη. Ἀλλὰ προτιμότερον πάλιν αἱ ἐκ σάπωνος φουσαλίδες νὰ εἶνε χρυσαὶ ἢ μαύραι.

## ΧΑΡΑΛΔΟΣ

### Ο ΗΓΕΜΩΝ ΤΩΝ ΒΑΡΙΑΓΩΝ

BYZANTINON ISTORHMA

~~~~~\*~\*~\*~~~~~

(Συνέχεια, ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Καταπλεύσας εἰς Πειραιᾶ, κατ' ἀρχάς μετεχειρίσθη τὴν πειθῶν, ἀλλ' οἱ κάτοικοι ἀπέριψαν πάντα συμβιβασμὸν, διὸ καὶ ἀποβιβάσας τὴν μικρὰν αὐτοῦ δύναμιν, παρεσκευάσθη διὰ τὴν ἐπίθεσιν. Οἱ Πειραιεῖς, γνωρίζοντες τοῦ στόλου τὴν ἀποστολήν, ἐμερίμνησαν ἐγκαίρως περὶ ἐπισκευῆς τῶν ἀρχαίων προμαχώνων, καὶ ἠρωϊκῶς ἐπὶ τρεῖς ὅλας ἡμέρας ἀντέστησαν, διὸ καὶ ὁ Χαράλδος διέταξε τέλος τὴν γενικὴν ἐφοδον. Ἡ ἐπίθεσις ἐγένετο ἐκ τεσσάρων συγχρόνως μερῶν, μετὰ τσαύτης ὁρμῆς, ὥστε ταχέως ἐστήθησαν αἱ πρῶται κλιμακες, καὶ ἀνερχιθῆσαν ἐπὶ τῶν τειχῶν οἱ τολμηρότεροι. Ἦν δὲ ὁ πρῶτος ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων πατήσας ὁ Χαλφδάνος, ὅστις συμμεταχε τῆς ἐν λόγῳ στρατείας, καὶ τὴν χρυσοῦφαντον ἐκράτει τῶν Βαριάγων σημαίαν. Ἐξάλλος ἐκ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, μόλις εὐρέθη ἐπὶ τοῦ τείχους, ἐστράφη πρὸς τὴν πεδίαδα, ὅπως διὰ τῆς φωνῆς καὶ τοῦ σχήματος ἐμψυχώσῃ τοὺς ἀκολουθοῦντας. Πλὴν φεῦ! ὀλέθρια ὑπῆρξαν αἱ συνέπειαι τῆς τόλμης ταύτης: ὠμίλει ἔτι, ὅτε καιρίως αἴφνης ἐκ τῶν ὀπισθεν πληγεῖς, κατεκρημνίσθη ὁ τάλας ἐκ τοῦ ὕψους ἐκείνου ἐπὶ τῶν κάτω βράχων.

Ἐν τούτοις ἕτεροί τινες, εἰς τὸ φρούριον εἰσδύσαντες, ἠνοιξαν τὰς πύλας, καὶ τότε ταχέως κατέληξεν ὁ ἀγὼν, καθ' ὅσον ὁ Χαράλδος ῥητῶς ἀπηγόρευσε πᾶσαν σφαγὴν καὶ δῆωσιν. Μαχόμενος πρὸς τὸ ἕτερον μέρος, ὁ ἡμέτερος ἦρως μόλις περὶ τὸ ἑσπέρας ἤκουσε τὸν θάνατον τοῦ Χαλφδάνου, καὶ πακρῶς ἐθρήνησεν ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τοῦ ἀρχαίου ἐκείνου ἐταίρου. Τὴν τρίτην ἡμέραν, ἅμα ὀλίγον τὰ τῆς πόλεως διευθετήσας, ἐτέλεσε λαμπρὰν τὴν κηδείαν αὐτοῦ, καὶ ἀνήγειρεν αὐτῷ μνημεῖον παρὰ τὴν Μουνυχίαν, ὅπερ ἐπὶ πολὺ διεσώθη ὥστε οὐδ' ὅλως ἀπίθανον ὅτι οἱ σήμερον ἐκεῖθεν διαβαίνοντες παραφέρουσιν ἐπὶ τῶν πελμάτων αὐτῶν τὴν κόριν τοῦ ἀτυχοῦς νεανίου, ὅστις γεννηθεὶς ἐν τῷ ἀπωτάτῳ βορρᾷ, εὔρε τὸν θάνατον ἐν Ἑλληνικῷ ἀγῶνι.

Τούτων δὲ πάντων γενομένων, καὶ τῆς τάξεως ἐδραιωθείσης, ἀπῆλθεν ὁ Χαράλδος εἰς Ἀθήνας, καὶ μίαν ὄλην ἑβδομάδα παρέμεινεν ἐν τῇ κλεινῇ πόλει, θαυμάζων τὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας δόξης, καὶ ρεμβάζων ἡμέρας ὅλας ἐπὶ τῶν βᾶθων τοῦ Παρθενῶνος. Μεθ' ὃ ἀναθεὶς τὸ τιμαλφέστερον αὐτοῦ κτῆμα, τὴν Ἀγγοουβάδελ, εἰς τὸν ἐν τοῖς Προπυλαίοις ναὸν τῆς Θεοτόκου, ἐνθα διετη-